

Svinec, kri in zabava - nevarnosti liberalne uporabe svinca pri lovu

// Primož Kmecl

1: Koncentracija svinčenih šiber v okolju je lokalno lahko zelo visoka, predvsem na lovnih območjih. Svinec je strupen za vse vretenčarje in ne obstaja koncentracija svinca v okolju ali organizmu, ki bi bila varna. Zavira ali poškoduje delovanje vrste organov in živčnega sistema, negativno pa vpliva celo na razvoj inteligence pri otrocih.
foto: Borut Štumberger

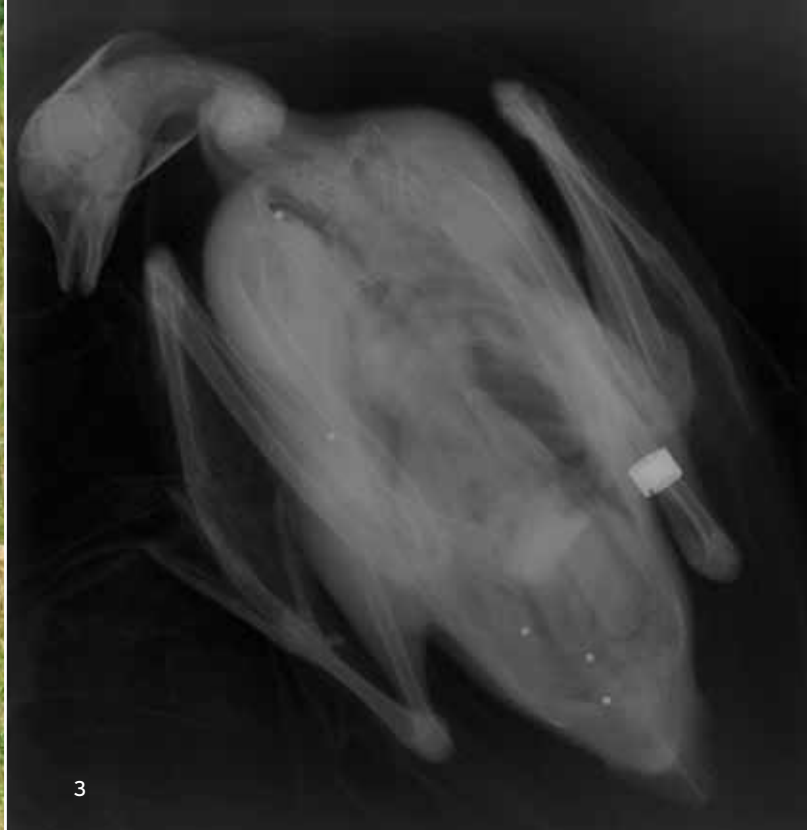
2: Beloglavi jastrebi (*Gyps fulvus*) in druge ujede ter plenilci se zastrupijo s svincom posredno z zaužitjem plena z visoko koncentracijo svinca v tkivih in tudi z neposrednim

Nisem si mogel kaj, da ne bi parafraziral naslova znane knjige Jareda Diamonda »Puške, bacili in jeklo«. Povedati namreč želim podobno zgodbo, ki nam predvsem kaže, kako majhen in povezan je naš svet.

Svinec je strupen za vse vretenčarje ter nekatere nevretenčarje in ne obstaja koncentracija svinca v okolju ali organizmu, ki bi bila varna. Zavira ali poškoduje delovanje vrste organov in živčnega sistema. Nekateri avtorji svinca celo pripisujejo vlogo pri propadu rimskega imperija, saj so stari Rimljani v svinčenih posodah pripravljali posebno vrsto sladila iz mošta. Ker je mošt kisel, je raztapljal znatne količine svinca. Zavest o visoki strupenosti svinca je obstajala že v antiki, sodobna družba pa je to začela upoštevati ob koncu 20. stoletja, ko so se začeli počasi umikati izdelki na osnovi svinca. Več študij je denimo pokazalo, da povišana koncentracija svinca v krvi zelo negativno vpliva na razvoj inteligence pri otrocih. Veliko razlogov je torej, da nas resno skrbi ob vsaki okoljski obremenitvi s svincom.

V Sloveniji je na vpliv uporabe ribiških svinčenih uteži na vodne ptice opozoril Peter Legiša že leta 1999 v biltenu DOPPS. V vmesnem času pa je DOPPS naslovil tudi pobudo Lovski zvezi Slovenije, naj lovci pri lovu na mlakarico (*Anas platyrhynchos*) prostovoljno prenehajo uporabljati svinčene šibre. Pobuda je naletela na gluha ušesa.

Pot zastrupitve prostoživečih vrst ptic je dokaj dobro raziskana. Vodne ptice in rastlinojede vrste kopenskih ptic se zastrupijo z neposrednim zaužitjem šiber, ki jih uporabljajo namesto kamenčkov v mlinčku. Kislo okolje prebavnega trakta prispeva k hitremu raztapljanju svinca in s tem k zastrupitvi. Za pogin ptice je včasih dovolj le ena zaužita šibra in ocenjeno je, da zaradi zastrupitve s svincom pogine na milijone ptic vsako leto. Pogosto pa oslABLJENE ptice životarijo z več šibrami v telesu, ki jih počasi zastrupljajo. Zastrupitev je možna tudi, če je ptica le obstreljena. Ujede in drugi plenilci se zastrupijo sekundarno, z zaužitjem plena z visoko koncentracijo svinca v tkivih in tudi z neposrednim zaužitjem šiber in drobcov lovskih krogel v plenu. Te ptice izkoristijo navidezno priložnost in zaužijejo lahko dostopen oslABLJEN ali že poginjen plen. Na takšen način se zastrupijo vrste, kot so na primer velika uharica (*Bubo bubo*), beloglavi jastreb (*Gyps fulvus*), belorepec (*Haliaeetus albicilla*) in planinski orel (*Aquila chrysaetos*). Lokalno je lahko koncentracija svinčenih šiber v okolju zelo visoka, predvsem na lovnih območjih, v vodnem okolju. V delti Ebra (Španija) so raziskovalci ugotovili ponekod osupljivo gostoto šiber: najvišja številka je presegala 2.600.000 šiber v prvih 20 centimetrih sedimenta na enem hektaru. To pomeni več kot 260 šiber na kvadratni meter sedimenta. Kakšen odstotek ptic zaužije šibre, je sicer odvisno od prehranjevalnih navad posameznih vrst, lahko pa doseže presenetljivih 70 %, kar je bilo ugotovljeno pri sivki (*Aythya ferina*), prav tako v delti Ebra.

Več kot očitno je tako, da je svinčene šibre treba prepovedati, kar je za svinčene uteži predlagal že Peter Legiša in kar nam, če nič drugega, narekuje zdrava pamet. Najbolj absurdno pa je, da imamo za to osnovo že v sporazumu AEWa (Sporazum o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic), ki ga je podpisala tudi Slovenija. V okviru tega sporazuma so nastala tudi priporočila glede uporabe svinca v šibrah. Priporočila seveda to uporabo odsvetujejo, saj obstajajo tudi nestrupene alternative – če se strelivo že uporablja, naj bo vsaj iz okolju sprejemljivejših - jekla, kositra, bizmuta ali volframa. Odgovor na vprašanje, koliko časa bodo naši lovci potrebovali, da bodo dojeli, da gre pri uporabi svinčenih šiber pravzaprav za pljuvanje v lastno skledo, pa prepuščam vam. Morda je napočil čas, da jih k uporabi nestrupenih alternativ družba preprosto prisili s sprejetjem naprednejših predpisov in doslednim izvrševanjem sporazuma AEWa. ●

Naravovarstveno zavedna država Kostarika je prepovedala lov za zabavo

Kostarika je konec lanskega leta postala prva država v Latinski Ameriki, ki je prepovedala lov za zabavo. Parlament je zakon sprejel na pobudo državljanov, ki so želeli zaščititi divje živali v državi in zbrali več kot 177.000 podpisov podpore.

Nadaljnje branje na: <http://inhabitat.com/costa-rica-becomes-first-latin-american-country-to-ban-hunting-for-sport/>

Literatura:

- FISHER, I.J., PAIN, D.J. & THOMAS, V.G. (2006): A review of lead poisoning from ammunition sources in terrestrial birds. – *Biological Conservation* 131 (3): 421-432.
- LEGIŠA, P. (1999): Proč s svinčeniimi utežmi. – *Novice DOPPS* 5 (5).
- LESSLER, M.A. (1988): Lead and Lead Poisoning from Antiquity to Modern Times. – *Ohio Journal of Science* 88 (3): 78-84.
- MATEO, R., MARTÍNEZ-VILALTA, A. & GUITART, R. (1997): Lead shot pellets in the Ebro Delta, Spain: Densities in sediments and prevalence of exposure in waterfowl. – *Environmental Pollution* 96 (3): 335-341.
- SCHWARTZ, J. (1994): Low-Level Lead Exposure and Children's IQ: A Meta-analysis and Search for a Threshold. – *Environmental Research* 65: 42-55.
- UNEP / AEWa SECRETARIAT (2002): Lead poisoning in waterbirds through the ingestion of spent lead shot. AEWa Newsletter Special Issue no. 1.

→ Kodeks slovenskih ornitologov

Vsak slovenski ornitolog, opazovalec in proučevalec ptic naj:

- pred vsemi interesi zastopa interese narave in varstva ptic,
- pri svojem delu in tudi sicer ne vznemirja ptic po nepotrebem in jim ne škoduje; prav tako naj ne ogroža drugih živih bitij in narave,
- ne jemlje ptic iz narave in jih ne zadržuje v ujetništvu,
- bo pri fotografiranju ptic in narave obziren; ogroženih vrst naj ne slika v gnezdu,
- vestno beleži vsa opažanja in skrbi, da se podatki po beležkah ne postarajo,
- sodeluje s kolegi, jim pomaga pri delu in skrbi za dobre odnose z njimi.

zaužitjem šiber in drobcev lovskih krogel v plenu. Te ptice izkoristijo navidezno priložnost in zaužijejo lahko dostopen oslabljen ali že poginjen plen. foto: Aleš Jagodnik

3: Vodne ptice se zastрупijo z neposrednim zaužitjem šiber, ki jih uporabljajo namesto kamenčkov v mlinčku. Kislo okolje prebavnega trakta prispeva k hitremu raztapljanju svinca in s tem k zastrupitvi. Na sliki je beločela gos (*Anser albifrons*), za katero so rentgenski žarki pokazali, da je poginila zaradi petih svinčenih šiber. foto: Norbert Kentner